

Toimetuselt

Ajaloolase saatus on kõndida sündmuste kannul, muukida toimunu lahti ning panna uuesti legona kokku. Ja see kestab, kuni Gustav Suitsu sõnul tuleb tund ja varjugi ei heida seinale. Ajaloolasest endast saab ajalugu. Ajalugu ise on aga varje täis. Seda ajakirjanumbrit tegema hakates ei käinud toimetajate peast kordagi läbi mõte, et numברי keskseid autoreid Ea Jansen oma tekste enam trükituna näha ei saa. Pigem vastupidi, sest just tema enda soovil ilmub ta artikkel baltlastest läbi kahe numברי, ja nii võime ta endale elavaks mõelda veel sügiselgi. Tõenäoliselt on aga selles numbris ilmuv Ea Janseni arvustus Indrek Jürjo Hupeli monograafia kohta tema viimane valmistöö üldse. Ea Jansen oli neid siiralt uudishimulikke teadlasenatuure, kelle looming läks aasta-aastalt järjest paremaks. Ta tegi tasa selle, mida ei saanud teha oma teadlaseelu esimesel poolel, mis oli varjutatud kompromissidest ja pooltoonil tõdedest. Soovitusel, et ärgu kiirustagu ülemäära ega tervisele liiga tehku, vastas ta, et just kirjutades läheb tervis paremaks. On kurb, aga omamoodi ülev lahkuda kaheksakümne kolmeselt oma elu tippvormis.

Kurvale sõnumile vaatamata on see Tuna number õnnelik number. Just tänu sellele, et Eesti ajalooteadus on rikas isiksustest. Enn Tarvel kutsub tõsiteadlasena kahtlema kinnismõttes, mille järgi saarlased olevat Jüriöö ülestõusu ajal teisi alt vedanud, et siis mitu kuud hiljem uisapäisa tormata juba ette kaotatud lahingusse. Ants Viires räägib käsitöö edendamisest Eestis 19. sajandi viimasel veerandil ning noorema põlve ajaloolane Marten Seppel esitab uusi seisukohti rootsiaegsete kroonutalupoegade kohta, teemal, mida on oma teadustöös käsitlenud ka juunis kaheksakümnendat sünnipäeva pidav Aleksander Loit.

Mais tähistati Moskvast Euroopas sõja lõppemise kuuekümnendat aastapäeva, mis eestlastes tekitas paratamatult vastukäivaid tundeid. Tuna laseb sõnade asemel kõnelda piltidel.

Ja ikkagi on see ajakirjanumber peamiselt isiksuste number. Olemata ise kiuslik, jäid tõelised ajaloolased raskete aegade ja olude kiuste ajaloolasteks. Ja mis sellest, et ajaloo ümber on alati sebinud ja sebib praegugi inimesi, kes on öelnud, kuidas "õige" ajalugu peab välja nägema. Lühikeste jaoks tunduvad kõik teised liiga pikad. Enamik diktaatoreidki on olnud lühikesed, ajalugu on aga õnneks pikk.

Ott Raun